

Antropocentrický kult

- Rituály k uspokojení člověka - věřícího
- Theurgie
- ❑ Předvídání budoucnosti – věšebné praktiky = divinace
 - inspirovaná divinace – boží poselství přes prostředníka
 - deduktivní – vyvozování na základě znamení
- ❑ Magické praktiky
 - snaha o potlačení zla, projev pozitivních účinků – **bílá magie** – textové doklady
 - praktiky s cílem škodit – **černá magie, čarodějnictví** (akk. *kišpu*) – bez textových dokladů

Deduktivní divinace

- Věšebné praktiky na základě znamení
 - Pověřené osoby – *bárú* – vykladač znamení, *ášipu* – kněz zaklínač, *asú* – lékař, *šá'ilu* – tazatel – neměli nadpřirozené schopnosti, odborníci, někdy zvláštní odění do zvířecí kůže (často rybí)
 - Prosby k Adadovi a Šamašovi
 - Věšebná literatura – seznamy omin - nejvíce 2. a 1. tis. BC
 - Pro zrušení a předejití omin používány magické praktiky a zaklínání
-
- Věštění z vnitřností zvířat (extispicium) – nejčastěji z ovčích jater (haruspicium, hepatoskopie), plic, střev – předcházel dotaz k Adadovi nebo Šamašovi - > „vepsání“ věštby do orgánů
 - Věštby z letu ptáků
 - Věštění z oleje
 - Věštění z kouře kadidelnice
 - Astronomické úkazy – pohyby těles (zejm. Venuše, Slunce , Měsíc), meteorologické úkazy

- ❑ Diagnostická omina cestou k nemocnému („*když jde zaklínač k domu nemocného*“)
- ❑ Věštby z gravidity, potratů, anomálií novorozenců (u lidí i zvířat) – sbírka omin „*Šumma izbu*“ (Jestliže narozené) – velice často vliv na osud státu
- ❑ Věštby ze snů a výklady snů

- Omina pouze v akkadštině, v sumerštině nemáme dokumentaci, ale víme, že byla běžnou praxí

- Dvě části: 1. protáze – podmínka, předvěť
2. apodoze – předpověď

- Božstvo projevuje svoji vůli použitými prostředky – může formovat olej ve vodě, kouř, ovlivňuje polohu vnitřností atd... - člověk – znalec je tedy pouze vykladačem daných znamení – nemá nadpřirozenou či kouzelnou moc

Ovčí játra,
Starobabylonské
obd., Sippar,
British museum

Magie

- Ohrožení – démony (*rábisu*), duchy zemřelých, černou magií / čarodějnictvím, porušením tabu ...

Zlí démoni

- Utukku – samostatná sbírka zařikání *utukku lemnútu*
- Sebitu / Sebetu / Sedmibožstvo – 7 démonů, 7 mocných božstev
- Lamaštu
- Litû, lilítu, arad-lilí – větrné bytosti
- Pazúzu – mmj. personifikace chladného SV větru
- GIDIM / Etemmu – duch zemřelého člověka – škodící
- Gallú – podsvětní démoni

Dobří démoni

- Šédu – „životní síla“
- LAMA / Lamassu – strážný duch

Podoba démonů – nejčastěji zvířecí kombinace, či kombinace člověk-zvíře

- Základní ochrana – amulety, ochranné předměty, zařikání, naklonění božstva na svou stranu obětmi a úlitbami

Lamassu

Pazuzu; 1.tis. BC

Lamaštu, 800 BC

- Magické úkony jako prevence proti démonům či akutní zásah při zjevném problému – často zdravotním, psychickém
- Odvrácení nepříznivých účinků čarodějnictví – např. uhranutí (amulety proti „zlému oku“); napravení hříšných činů - > připouštění lidského pochybení v podobě hříchu (druh nemoci)
- Původ nemoci často přisuzován démonům – magie úzce propojena s lékařstvím
- asú (lékař) x ášipu (kněz, zaklínač, znalec lékařských praktik)
- Zaklínání od RD, ze sumerštiny a akk. pořizovány přepisy do dalších jazyků (chetitština, churritština, elamština,...)
- Magické rituály ve spojení s Enkim a Mardukem
- Rituály určené pouze pro krále – odvrácení hrozby plynoucí z omina – Asýrie – role „zástupného krále“
- Rituální čistota – zajištěna vodou, ohněm, vůní, zvukem

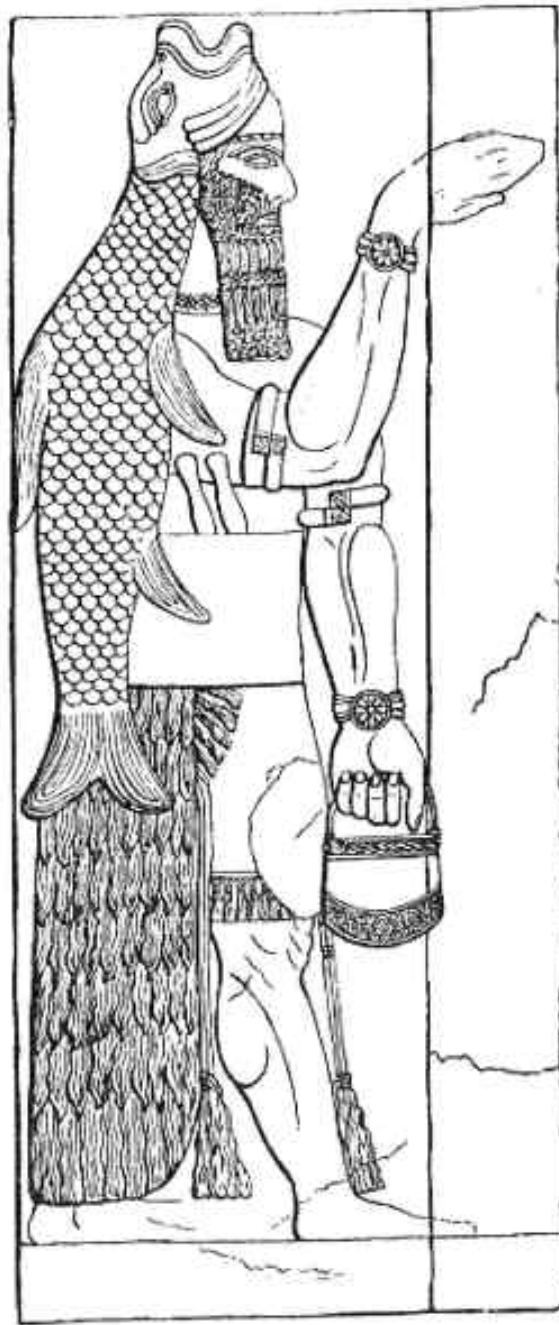
Raně dynastické
období – úlitba
bohům

Sbírky zaklínání

- Šurpu – „hořící“ – proti neznámému přečinu proti bohům nebo při neznámé příčině neštěstí
- Maqlú – „spálení“ – noční obřady při podezření z čarodějného uřknutí
- Namburbu – odvrácení předpovězeného zla – série rituálů

Ochranné božstvo Lama; Ur III –
období Isin-Larsa

OANNES. FROM NIMROUD SCULPTURE.

Postava oděná do rybí kůže,
Nimrud, 9. stol. BC

Magie a lékařství

- Patronkou lékařství - bohyně Gula (zvířecí atribut – pes)
- Základní léčitelské praktiky od pravěku – byliny, masti, voda, léčebné kameny, ... - dnes těžko rekonstruovatelné – dnes neznámé rostliny (klimatem)
- „Ruka boha“ / „Ruka ducha“
- Sbírka omin „*Enúma ana bít marsi ášipu illiku*“ – Když jde zaklínač do domu nemocného – bez předpisů léčby – pouze diagnóza a prognóza („uzdraví se“ – „zemře“) – popis pacientova těla, chování, příznaků nemoci
- běžné příčiny onemocnění bez působení vedlejších sil – úraz, kousnutí, prochladnutí, spálení, nadměrná konzumace jídla, alkoholu, viditelní parazité,...
- někdy spojitost konkrétního boha s konkrétními obtížemi – př. Šamaš má pole působnosti v oblasti kyčlí, kolenou, penisu; Adad figuruje ve výrocích obsahujících tmavou barvu (tmavou, černou krev)
- Démoni – spojitost se „zvuky“ v těle, kožní nemoci, psychické problémy, nemoci dětí,...

Gula; 700-600 BC
British museum

- Démoni – spojitost se „zvuky“ v těle, kožní nemoci, psychické problémy, nemoci dětí,...
- čarodějnictví – bolesti všeho druhu, noční můry, psychické problémy, impotence, strach, nechutenství,...
- Terapeutická léčba – farmaceutická (rostliny, části těl zvířat, minerály, produkty zvířecí i lidské...), mechanická (operace), psychosomatická („*předpisy pro zaklínače*“)
- Smrtelné prognózy – zjevné projevy – zejména tmavá krev, množství ztráty krve, poranění stehen, břicha spojené se zvracením, nepřijímání potravy, nepravidelný pulz,...
- Smrtelné prognózy zakončeny stručně – GAM – „zemře“ – pravděpodobně léčba nepostupovala – jen rituál pro odvrácení démona, aby neškodil dál

- Smrt nevyhnutelná - nelze ji ovlivnit (ani člověk, ani bůh) : „*člověka, kterého nedostihla smrt, bohyně-matka ještě nezrodila!*“ (Gilg.)

- Literární tematika – hledání věčného života:

„Život, který hledáš nenalezneš. Když bozi stvořili lidstvo, smrt lidstvu dali v úděl, život však do svých rukou si vzali.“ (Gilg.)

- Podsvětí – zajištění lepší existence duše - kult předků – snaha zabránit návratu zemřelých, kteří mohli škodit

Pravděpodobně Ereškigal či
Ištar; Starobabylonské
obd.

- S magií a zaklínáními úzce spojeny **modlitby**
- Modlitby věstců pro jasný výsledek věštby
- „*slova pronášena se zdviženou rukou*“ – modlitbu pronáší sám prosebník, nikoliv kněz – odvrácení božího hněvu
- Modlitby k rozhněvanému bohu – dlouhé literární skladby založené na otázce lidského hříchu a utrpení zapříčiněné odvrácením boží náklonnosti – otázka odpuštění a nápravy – vede k otázkám o trpícím spravedlivém – „Chci chválit pána moudrosti“ (*Ludlul bél néméqi*)
- Neodůvodněná ztráta boží přízně - > pochyby o bozích, polemika nad smyslem života

Sumerští věřící, uctívači (ED Period)